

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber sextus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

CONTROVERSIA VIII.

Tyrannus post abolitionem candidatus.

LEX. COMPETITORI LICEAT IN COMPETITOREM DICERE. Thema. Tyrannus sub abolitione dominationem deposuit, ut si quis obieciisset tyrannidem, capite puniretur. Petit magistratum. competitor contradicit.

CONTRA TYRANNVM. Candidatus anno meo spondeo, nulla rapietur, nulla occidetur, nullum spoliabitur templum. Cur honores tamdiu non gesserit, narret, per communem deprecor libertatem. Moriar, obicietur tibi quod occideris civem. Vult aliquo imperio, aliqua potestate distingui, homo magnæ nobilitatis, magnæ gratiæ, ingentis pecuniæ. Siciliæ dicitur fuisse dominus, qui inclusos æneis tauris homines subiectis vrebatur ignibus, ut mugitum ederent, verba non possent. O hominem in sua crudelitate fastidiosum: qui cum vellet torquere, tamen volebat audire.

PARS ALTERA. Quicquid egi, quicquid gessi, causa Reipublicæ feci. Peto ne mihi lex pro me lata noceat, neque quid noceat, quia non obicitur quod non noceret obiectum.

M. ANNÆI SENECAE
CONTROVERSIARVM

LIBER SEXTVS.

CONTROVERSIA I.

Chirographum cum abdicato.

THEMA. Abdicato fratri, frater chirographum dedit, dimidiam se partem hereditatis daturum, si non respondisset irato patri. Ille tacuit. Abdicatur alter à patre.

PRO PATRE. Tantum æris alieni habet, quantum viuo patre non posset soluere. Vis scire cuius fidei sis? nec frater quidem tibi sine chirographo credidit. Alterius spe morior, alterius fide. Viuo: & iam patrimonium meum diuisum est. Nisi succurritis, vincit me & ille qui tacuit, non dissimulo me hodie duos abdicare. Chirographum prode patricidarum fœdus, & nefariæ spei pactum. Chirographum danti impium, accipienti turpe, patri periculosum.

PARS ALTERA. In omnem me fortunam, frater, tibi iungam comitem. Si militandum, vna militabimus: si peregrinandum, vna vrbes peragrabimus: si quotidianam rogauero stipem, & illam tecum diuidam. Nolui recentem iram exagitari patris. Malui, vt tacendo patrem vinceret. Meæ partis heres ero, tuæ custos. Et quia de re maxima melius sibi quisque credit, do chirographum: tu da operam, vt istud magis à patre accipere, quam à fratre videaris. Hoc quod honestè, & quod piè gerebamus, tam palam egimus, vt pater sciret, Quid enim timebam, nisi, si recessisset pater inoleste ferret filium suum, hominem auarum non esse, fratrem piùm? Ita mihi contingat patrem utriusque nostrum placari.

CONTROVERSIA II.

Exul pater fundo prohibitus.

LEX. EXVLEM TECTO ET CIBO IVVARE NON LICET. Altera. IMPRUDENTIS CADIS DAMNATVS QVINQVENNIVM EXVLET. Thema. *Quidam cum filium & filiam haberet, imprudentis cadis damnatus, in exilium profectus est. Solebat venire in possessionem vicinam finibus. Resiuit hoc filius. Cecidit villicum. Villicus exclusit patrem, cepit ire ad filiam. Accusata illa, quod exulem recepisset, aduocato fratre absoluta est. Post quinquennium pater abdicat filium.*

PRO PATRE. Accusator ciuium me fecit exulem: filius etiam meorum. Filiam honestiorem inueni, quod accusata est: seruum frugaliorem, quod cæsus est. Male meruisti de patre, quem exclusisti: de sorore, cui præiudicio nocuisti: de iudicibus, quos in tam bona timuisti causa.

Aut

Aut tu peccasti, aut soror. Filius me docuit, quod illum non recipio. Absoluta est, inquit, me aduocato, soror. Ita tu patrem non recipiebas, cum tam bene istam causam agere posses? cum absoluta sit quæ receperat, damnatus est qui non expulerat? Filia me patrem iudicauit, seruus dominum. Vni filio exul fui. Ignosce fidelissime seruulorum, & tibi imprudens nocui. Quam bonam eius causam putas fuisse, quæ ne te quidem aduocato damnata est? Si te herede possum mori, dignus sum, qui etiam tibi hunc seruum relinquam. Alij exul est, tibi pater est. Nulla lex scelus imperat. Certe quæ fecit absoluta est. Lex cum tenet, qui iuuat exulem, non qui patitur iuari Ignora, dissimula, lex te innocentem esse, non curiosum iubet. Si mea causa faciebas, me admonuisses: seruum prohibuisses, non cæcidisses.

PARS ALTERA. Facere lege prohibente non potui. Accusata & absoluta est: quia muliercula non videbatur nosse leges. Non pro me timui, sed pro te. Res in notitiam hominum venerat. Captabaris, timui, ne occidereris. Vis scire notum fuisse? Soror accusata est. Malui seruum cædere frugalissimum, quàm patrem optimum amittere.

CONTROVERSIA III.

Mater nothi, lecta pro parte.

LEX MAIOR FRATER DIVIDAT PATRIMONIUM, MINOR ELIGAT. Altera. LICEAT FILIUM EX ANCILLA TOLLERE. Thema. *Quidam cum haberet legitimum filium, alium ex ancilla sustulit, & decessit. Maior frater sic diuisit, ut totum patrimonium ex una parte poneret, ex altera nothi matrem. Minor elegit matrem, & accusat fratrem circumscriptiois.*

PRO NOTHO. Vnus omnium exheredatus sum diuidendo. Elegisset, inquit, alteram partem. Tu solus talis potuisti esse filius, qualis frater eras. Lex te diuidere, me eligere iussit. aperte, ne minor circumscribatur, timet. Sic diuisit, ut si vellem non esse mendicus, relinquerem fratrem in egestate, matrem in seruitute. Non est diuidere, ex altera parte patrimonium ponere, ex altera onus. Talis fuit

vt illi coheredem pater ex ancilla tolleret. Elige, vt aut patrimonio careas, aut scelere. Circumscriptores dici solent, qui aliquid abstulerunt. iste nihil reliquit. Tu, inquit, voluisti pauper esse. Curigitur queror, si egestate delector? Obiici, inquit, non potest, quod lege factum est: immo nihil nisi quod lege factum est. Nam si quid aliter factum est, per se irritum est. circumscriptio semper crimen sub specie legis inuoluit. Quod apparet in illa, legitimum est: quod latet, insidiosum. Semper circumscriptio per ius ad iniuriam venit. Lex iubet maiorem diuidere, minorem eligere. nec tu diuisisti, nec ille elegit. Sic à te alligatus est, vt necesse haberet, quod non expediebat, malle. Nota fuit in matrem meam pietas. Non timuit, ne eligere possem alteram partem.

PARS ALTERA. Ego nihil aliud quàm diuisi. Circumscriptio non in diuisione est, sed in electione. Habes matrem, quam quidam totis redemerunt bonis: habes gloriam, quam per ignes quidam, multi per arma quaesierunt. Multa de patrimonio rapuit, cum haberet ius domine ancilla impudentia. Timebas, ne in illam saeuirem. Non expediebat mihi, cum in illa totum patrimonium habiturus essem? Nunc tantundem habes; habes enim partem quam voluisti vt tantundem haberes, nec pater voluerat. ideo matrem tuam ancillam reliquit.

CONTROV. IV.

Potio ex parte mortifera.

ACTIO. VENEFCII SIT ACTIO. Thema. Proscriptum uxor secuta est. Quodam tempore secreto poculum tenentem interrogauit, quid esset. Ille dixit uenenum: & mori se uelle. Rogauit illa ut partem sibi daret: & dixit, se nolle sine illo uiuere. Partem bibit ipse, & partem uxori dedit. Perit illa sola. Testamento inuentus est maritus heres. restitutus arguitur ueneficij.

CONTRA MARITVM. Sic egit, vt deprehenderetur, sic deprehensus est, vt exoraretur: sic bibit, vt uiuere. Quod est illud uenenum, quod tantum heredi non nocet? Nemo vnquam tam palam uxori dedit uenenum. Fugit, ne occideretur, qui dixit se mori cupere. Vnus proscriptio-

ptione locupletior factus est. ut vivere vellet vxor illi persuadere non potuit. persuasit res blandior, vxoris hereditas. Sciuit quam partem potionis hauriret. Contrarias partes gladio persecutus est, suas veneno: occidendi finem prius victores fecerunt, quam victi. Iam quid putabatis futurum, cum in exilium vxor testamentum tulisset, maritus venenum? Vbi est vxor? Ecquid te pudet? Etiam proscripti redeunt. Statim consumpta portione collapsa est. Nolite mirari, si tam efficax venenum est. heres est, qui dedit. Summis fere partibus leuis & innoxius humor suspenditur, grauis illa & pestifera pars suo pondere subsidit. Apparete diu preparatum venenum habuisse. scisti diuidere. Etiam si potest defendi qui volenti dedit, tu potes, qui fecisti, ut vellet? Id genus veneni fuit, quod pondere subderet in imam potionem. Bibit iste vsque ad venenum, vxor venenum.

PARS ALTERA. Virum in pace dilexit, in bello secuta est, in consilio vltimo non reliquit. O, inquit, dignum quem innocens sequatur. Bello ciuili lege proscriptus sum. Exulauit. Quid his malis adiici potest, nisi ut venenum bibam & viuam? Venenum, inquam, est. Hoc qui daturi sunt, dissimulant. Venenum Cato vendidit. Querite, an proscripto licuerit emere, quod licuit Catoni vendere.

CONTROVERS. V.

Iphicrates reus.

LEX. QUI VIM IN IUDICIO FECERIT, CAPITE PVNIATUR. Thema *Missus Iphicrates aduersus Thracum regem, bis acie victus foedus cum eo percussit & filiam eius duxit uxorem. Cum Athenas redisset, & causam diceret, vsi sunt circa iudicium quidam Thracum cultu armati, & ipse reus gladium strinxit. Cum iudices citarentur ad iudicandum, palam absolutorias tulerunt sententias. accusatur, quod vim in iudicio fecerit.*

CONTRA IPHICRATEM. Nemo iudicum tuorum non timuit, sic tanquam tu de illis iudicaturus esses. Cum toto tibi regno socer venit aduocatus. Non maioribus

copiis bellum instruxit, quam iudicium. Iphicrate, conde gladium. Iudicium est. Quid tibi cum gladio? Certè bis victis arma ponenda sunt. Quæ est ista contra rerum naturam permutatio, in bello nuptiæ, in iudicio bellum?

PARS ALTERA. Ego vim non feci. Omnia enim legitime peracta sunt. Accusator suo loco dixit: reus suo respondit. perfectum per omnes numeros suos iudicium est. Cum iudices sententias suas ferrent, strinxit gladium, ut occiderem me, si damnatus essem. Iudices tulerunt palam absolutorias, ut gratiam duci suo referret. Nuptiarum causa, vilitas Reipublicæ fuit. Miles sæpius pulvis erat infelici prælio. Barbaros circa iudicium fuisse, non propter iudicium armatos, sed propter morem suum. Quid potestis, inquit, queri? Quot obsides vobis abduxi?

CONTROVER. VI.

Adultera venefica.

ACTIO. VENEFICII SIT ACTIO. Thema. *Quidam cum haberet uxorem, & ex ea filiam nobilem, indicavit uxori, cui eam collocaturus esset. Illa dixit: Celerius morietur, quam illi nubet. decessit puella ante diem nuptiarum, dubiis signis crudelitatis & veneni. Torsit ancillam pater. dixit illa se nihil scire de veneno, sed de adulterio domina, & eius cui collocaturus erat filiam. Accusat uxorem veneficij & adulterij.*

CONTRA UXOREM. *Morietur. teneo veneficam. celerius quam nubat. teneo adulteram. Morietur. factum est. celerius quam nubat. factum est. Adulterium scitius deprehendi quam factum est, veneficium antequam fieret. Duo crimina ad vos detulit, & duas indices. altera dicit, quod factum est: altera, quod futurum est. Generi adultera, filij pellex. Quam infelix est domus, in qua adulterium argumentum est? Dixi, Honestus est: dixi, pulcher est: dum laudo generum, commendavi adulterum. O me tardissimum in malis meis. veneficium nec denunciatum quidem credidi: adulterium veneficio de nam deprehendi. Veræ sunt in exequias nuptiæ, mutansque genialis lectus in funebrem. subiectæ sunt rogo infelices faces, profertur putre corpus, & venenis tumens. Quid ultra queritis? Verbis signa; signis tormenta conveniunt. Ad vocem tuam facta con-*

conueniunt. *Morietur antequam nubat*: factum est. Vidi-
mus fluens corpus, & in cadauere illius materna verba cre-
didimus. Generum in adulterio perdidit, vxorem partici-
dio, filiam veneno.

PARS ALTERA. Duo grauissima crimina obiicit, adul-
terium & veneficium. adulterium ancilla teste: venefi-
cium, nec ancilla quidem. Cum indignaretur se non roga-
tam, exciderunt illa verba, quæ non minus quàm pater fi-
liam luget. At quare dixisti? *Celerius morietur, quàm illi
nubat*? Verba dolori parum considerata exciderunt. Et
sæpe fortuita diuinatio.

CONTROV. VII.

Demens qui filio cessit vxorem.

ACTIO. DEMENTIÆ SIT ACTIO. Thema. *Quidam
habebat duos filios: duxit vxorem. Alter ex adolescen-
tibus cum agrotaret, & in ultimis esset, medici dixerunt a-
nimi vitium esse. intravit ad filium stricto gladio pater, re-
gavit vt indicaret causam sibi. Ait, amari à se nouercam.
Cessit illi vxorem pater. Ab altero accusatur dementia.*

PRO PATRE. Audite rem nouam: fratrem crudelem,
nouercam misericordem. Insanus sum, quia aliquis meo
beneficio sanus est. Tradidi vxorem illi: sed eripueram.
Testor, inquit, præfides pietatis deos, amare antequam du-
ceres. Ita tu iniuriam vocas, quòd fratrem habes, non ha-
bes nouercam? Transij præter istius oculos cum ferro
gladium mihi nemo nisi æger extorsit. Patri, qui pericu-
lum filij morientis sustinere non potuit, ignoscendum in
qualicumque facto est.

PARS ALTERA. Alter lenocinio curauit, alter partici-
dio conualuit. Quid hoc adulterium non putas, quod ma-
rito conciliante committitur? Nescio furiosus vxorem du-
xerit, an habuerit, an dimiserit, an collocauerit. Quam de-
mens est, cui adulterium pro beneficio imputandum est?
Strinxit gladium maritus, non vt adulterum vindicaret,
sed vt faceret. Mori potius debuit frater quàm sanari tur-
piter. Quid enim si matrem, si sororem concupisceret?
Quædam remedia grauiora ipsis periculis sunt. Omnia in-

ter nouercam & priuignum composita sunt. Simulatumq;
morbum, derisum animo turpissimo patrem.

CONTROV. VIII.

Vetus virginis Vestalis.

THEMA. *Virgo Vestalis scripsi hunc versum:
Felices nupta, moriar, nisi nubere dulce est.
Rea est incesti.*

CONTRA Vestalem. *Felices nupta*, cupientis est. *Moriar nisi*, affirmantis est. *Nubere dulce est*. Aut experta iuras, aut in experta peieras. Neutrum sacerdotis est. Tibi magistratus suos fasces submitunt. Tibi consules pratoréque uia cedunt. Nunquid exigua mercede uirgo es? Sacerdos raro iuret, nec unquam nisi per suam Vestam. Moriar, Nunquid perpetuus ignis extinctus est? Moriar. Nunquid de nuptiis appellata es? Ad ultimum Vestam inuoco, ut tam infesta sit sacerdoti, quam iniusta est. Recita carmen, dum quaro quale carmen sit; tu carmen scribas, tu uerba pedibus suis emollias, & seueritatem templo debitam modulatione frangas? Quod si utique laudare vis nuptias, narra Lucretiam: de illius morte scribe, antequam iures de tua. O te supplicio omni dignam, cui quicquam sacerdotio felicius est. Dulce est, quam experta uox, quam ex imis visceribus emissa, non experta tantum sed delectate! Incesta est etiam sine stupro, quæ cupit stuprum.

PARS ALTERA. Vobis illi uersus obiicitur, & hic quidem non totus. Non oportet, inquit, scribere carmen. Multum interest, obiurges an punias. Incesti damnari nulla potest, nisi cuius corpus violatum est. Quid tu putas poetas, quæ sentiunt, scribere? Vixit modeste, castigatè. Non illi cultus luxuriosior: non conuersatio cum uiris licentior. Vnum crimen uobis confiteor: ingenium habet. Quidni inuideat Corneliæ matri Græchorum? Quidni illi, quæ Catonem peperit? quidni inuiderint sacerdotes parentibus?

EXTRA controuersiam. Varius Geminus apud Cæsarem dixit: Cæsar, qui apud te audent dicere, magnitudinem tuam ignorant: qui non audent, humanitatem,